

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CYNLLUN BUSNES CORFFORAETHOL

2011/12

**OS YDYCH ANGEN Y DDOGFEN HOW MEWN BRAILLE, PRINT BRAS AR DÂP NEU DDISG, CYSYLLTWCH Â NI
AR 01248 752108 OS GWELWCH YN DDA.**

RHAGAIR

I'W DDRAFFTIO.....argymhellion:

- 1. Yr hyn yw Ynys Môn (e.e. buddiannau o beth o'r dirwedd fwyaf trawiadol ayb. ayb.)**
- 2. Heriau'r flwyddyn hon**
- 3. Sut ydym yn eu hwynebu**
- 4. Mwy o fanylion am bob amcan allweddol**
- 5. Diolch i'r bobl yr ymgynghorwyd â nhw am eu mewnbwn**
- 6. Brawddeg i gloi (gyda'r cynllun hwn yn ei le, gobaith am ddyfodol disglair, ayb)**

Llofnodwyd

Y Cyngorydd Clive McGregor

Arweinydd - Cyngor Sir Ynys Môn

Llofnodwyd

Mr Richard P Jones

Prif Weithredwr

CYNNWYS

Rhagarweiniad	Tudalen 4
Cynllun ar gyfer Newid	Tudalen 5
Blaenoriaethau Strategol	Tudalen 6
Ein Hamgylchedd Cymhleth a Sialensiau ar gyfer y Dyfodol	Tudalen 8
Ynys Môn – Darlun o'n Hynys	Tudalen 11
Y Gyllideb / Rhagolygon Cyllidebol ar gyfer y Tymor Canol	Tudalen 12
Blaenoriaethau Gwella 2011/12	Tudalen 14
Darparu ar gyfer ein Dinasyddion a'n Cymunedau	Tudalen 18
Diogelu a Datblygu'n economi	Tudalen 18
Cymunedau Cynaliadwy	Tudalen 22
Cymunedau diogel, iach a theg	Tudalen 25
Gwasanaethau Fforddiadwy ac Effeithiol	Tudalen 27
Gwella Enw'r Cyngor a'r Ynys	Tudalen 30
Adrodd ar Berfformiad	Tudalen 33

RHAGARWEINIAD

Mae'n gyfnod o newid, cyfnod a fydd yn heriol iawn i Ynys Môn, Cymru a'r Deyrnas Gyfunol. Mae adnoddau'n lleihau'n sylweddol ar draws y sector cyhoeddus ac yng Nghyngor Sir Ynys Môn.

Blwyddyn drosiannol oedd 2010/2011 gydag amryfal elfennau o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) yn dod i rym. Roedd y Mesur hwn yn rhoddi mwy o bwyslais ar weithio gyda phartneriaid gaf mwy o ffocws ar gysylltu ein blaenoriaethau ar ddyheadau ein dinasyddion drwy'r broses gynllunio cymunedol. Mae Strategaeth Gymunedol Ynys Môn "Gwella Bywyd Môn" (2005 - 2015) yn nodi gweledigaeth ar gyfer yr Ynys ac amcanion tymor hir ar gyfer yr ardal. Mae'r strategaeth hon a dogfennau allweddol eraill yn darparu'r cyd-destun strategol ar gyfer nifer o'n rhaglenni gwaith. Mewn perthynas â symud ymlaen gyda chynllunio cymunedol, y Bwrdd Gwasanaeth Lleol ac arno sefydliadau partner allweddol, fydd yn goruchwyllo'r broses o baratoi Cynllun Cymunedol diwygiedig sy'n adlewyrchu anghenion yr Ynys hyd at 2025.

Yma yn Ynys Môn, rydym angen arbed oddeutu £11m dros y tair blynedd nesaf. Er gwaethaf yr her hon, rydym wedi ymrwmo'n llawn i gynnal a datblygu gwasanaethau er budd pobl Môn. Mae angen i'r Cyngor, fel sefydliadau mawr eraill, gofleidio newid er mwyn cwrdd â heriau i'r dyfodol a darparu gwasanaethau o safon uchel i'r dyfodol.

Mae ein Cynllun Busnes Corfforaethol 2011/12 yn nodi meysydd ar gyfer newid a gwella y byddwn yn eu gweithredu dros y 12 mis nesaf. Nid bwriad y Cynllun hwn yw bod yn ddatganiad cyflawn neu restr o bob dim a wnawn; yn hytrach datganiad yw o'n gweledigaeth ar gyfer yr ynys a sut y byddwn ni fel Cyngor yn ymateb i'r heriau allweddol sydd o'n blaenau. Mae strategaethau a chynlluniau ategol yn rhoi mwy o fanylion ynglŷn â gwasanaethau ac mae cysylltiadau at y rhain ar gefn y ddogfen hon.

Gan symud ymlaen yn ystod y flwyddyn byddwn yn **monitro y Cynllun Busnes 2011/12 tra hefyd yn** datblygu Cynllun Busnes corfforaethol 3 blynedd **2012/15** ac yn alinio'r dasg hon gyda gwaith ar Gynllun Cymunedol diwygiedig a strategaeth ariannol tymor canol. **Drwy wneud hyn rydym yn cydnabod cyfraniad pwysig y bydd y swyddogaeth Scrwiti a'r gwaith Tasg a Gorffen cysylltiedig yn ei gael yn helpu Swyddogion a Comisiynwyr i weithredu'r ddwy elfen yma o waith.**

CYNLLUN AR GYFER NEWID

Dros y blynyddoedd diwethaf, mae nifer o archwiliadau ac adroddiadau ar y Cyngor wedi nodi problemau sy'n gysylltiedig ag ansefydlogrwydd gwleidyddol, gyda newidiadau mynych o safbwynt teyrngarwch ac arweinyddiaeth ymysg y grwpiau. Nodwyd bod ansefydlogrwydd o'r fath yn creu cyd-destun sy'n:

- creu ansicrwydd
- yn tynnu i ffwrdd o brif fusnes y Cyngor, a
- yn rhoddi'r argraff bod diffyg cyfeiriad clir yn y Cyngor (SAC 2009; AGGCC 2007)

Gwnaed cynnydd mewn perthynas â'r uchod ond mae'r Adroddiad Ail-Archwilio Llywodraethu Corfforaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru, a'r cyfarwyddyd dilynol gan y Gweinidog dros Lywodraeth Leol ym Mawrth 2011, yn cydnabod bod angen cymryd camau i liniaru'r gwendidau llywodraethu a gwella'r rhagolygon ar gyfer adferiad cynaliadwy.

Mae'r Cynllun Busnes Corfforaethol ar gyfer 2011/12 wedi cael ei ddrafftio'n unol â'n Hamcan Corfforaethol a'n Blaenoriaethau Strategol a amlinellwyd yng Nghynllun Busnes y llynedd. Mae'r blaenoriaethau a'r weledigaeth hon, yr ymgynghorwyd yn eang arnynt y llynedd, yn darparu cyfeiriad clir a strwythuredig sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau bod trigolion Ynys Môn yn cael y gwasanaethau lleol gorau.

Ni fedrir pwysleisio digon pa mor bwysig yw cyfeiriad o'r fath ar adeg o newid; o ganlyniad, mae ein Hamcan a'n Blaenoriaethau Strategol mor berthnasol heddiw ag yr oeddynt ym mis Mawrth 2010, ***ond gyda'r ffocws pellach ar ddarparu ar gyfer ein dinasyddion a cymunedau gan uchafu ar gyfleoedd y bydd cyd-weithredu gyda'r cyhoedd, sectorau preifat a gwirfoddol yn ei gynnig yn rhanbarthol, cenedlaethol ac drwy'r Deyrnas Unedig.***

Ein **HAMCAN** yw:

HYRWYDDO A GWARDHOD BUDDIANNAU'R YNYS, *EIN DINASYDDION A CHYMUNEDAU DRWY WEITHIO'N GYDWEITHREDOL* YN LLEOL, RHANBARTHOL, CENEDLAETHOL AC YN RHYNGWLADOL

BLAENORIAETHAU STRATEGOL

Er mwyn cwrdd â'n nod sy'n seiliedig ar y set o werthoedd a chredoau a amlinellir isod, byddwn yn dilyn ein blaenoriaethau strategol:

- **Gwarchod a datblygu economi'r ynys**
- **Datblygu a chefnogi cymunedau cynaliadwy**
- **Hyrwyddo cymunedau iach, diogel a theg**
- **Gwasanaethau effeithlon a fforddiadwy**
- **Codi proffil economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol y Cyngor a'r Ynys**

Wrth wneud hyn, fel sefydliad byddwn –

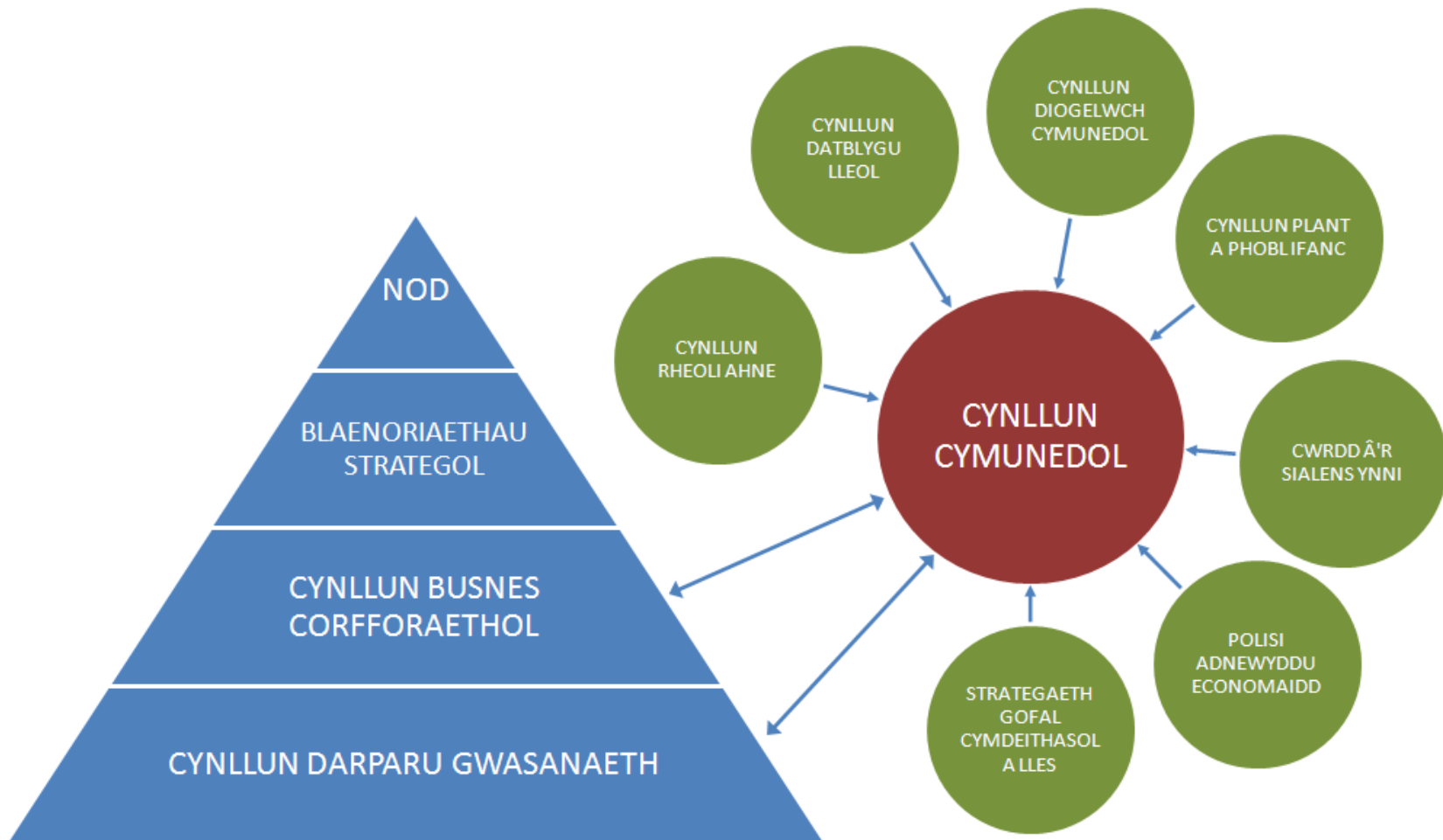
- a. Yn Canolbwyntio ar y Cwsmer, **Y Dinesydd** ac ar y Gymuned – byddwn yn croesawu ac yn parchu barn cydweithwyr, **dinasyddion**, ein cymunedau a'n cwsmeriaid
- b. Yn Uchelgeisiol ac yn Edrych y tu hwnt i'r Cyngor – byddwn yn ceisio edrych y tu hwnt i'r sefydliad i weithio ar amcanion uchelgeisiol sydd o fudd i'n cwsmeriaid, **ein dinasyddion** a'n cymunedau
- c. Yn Flaengar ac yn Greadigol – byddwn yn sefydlu amgylchedd a diwylliant sy'n annog ac sy'n meithrin syniadau ac atebion blaengar a chreadigol i broblemau
- d. Datblygu Pobl a Phartneriaethau – rydym wedi ymrwymo i ddatblygu ein pobl a'n partneriaid **i arwain y cyhoedd a'r sectorau gwirfoddol a phreifat** mewn perthynas â chyflenwi a darparu gwasanaethau **effeithiol i'n cymunedau, dinasyddion a chwsmeriaid**.
- e. Proffesiynol – rydym yn ymrwymo i safonau uchel o ymddygiad yn broffesiynol ac yn sefydliadol **ac i adnabod a chefnogi rol ein Aelodau a'n Comisiynwyr**.
- f. Yn cyflawni – rydym yn canolbwyntio ar ganlyniadau ac yn ceisio gwella ein perfformiad.
- g. Yn Agored – rydym yn rhannu gwybodaeth **mewn modd dryloyw**

Dyma'r gwerthoedd a'r credoau yr ydym yn anelu at eu mabwysiadu trwy **Ethos Môn**, ein menter rheolaeth newid.

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd adfywio economaidd **i Ynys Môn ac yn cydnabod y rhaglen Ynys Ynni fel rhaglen a fydd yn ein helpu i godi'n proffil yn rhanbarthol, cenedlaethol, yn draws Brydeinig ac yn rhyngwladol. Yr ydym**

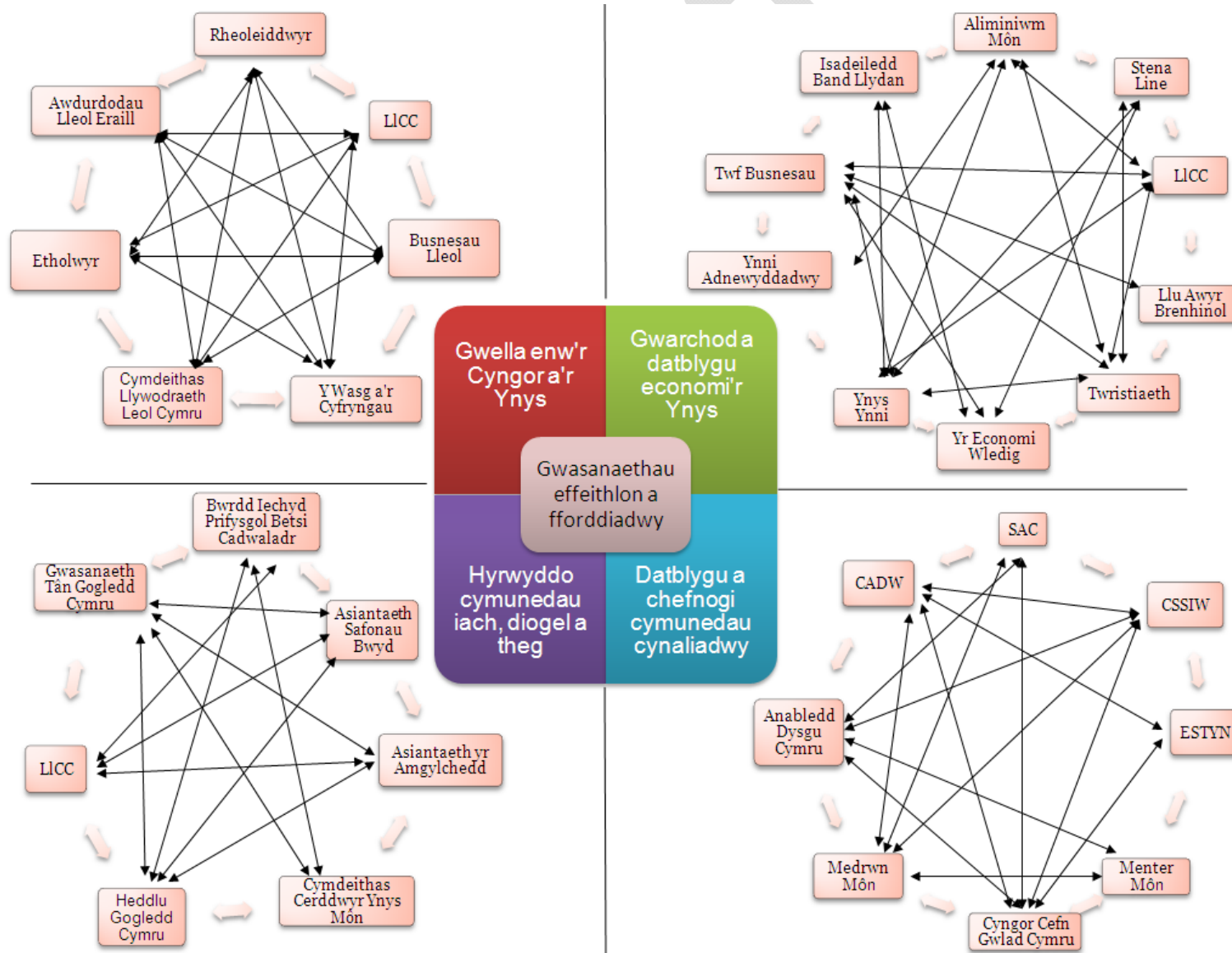
hefyd yn cydnabod ei bwysigrwydd mewn darparu cyfleoedd lleol i bobl leol er budd cymunedau cynaliadwy **i'r dyfodol**. Ar yr un pryd, byddwn yn parhau gyda'n hymrwymiad i sicrhau cydraddoldeb cyfle, cynaladwyedd amgylcheddol a'r iaith Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau ac yn ein swyddogaeth fel cyflogwr mawr.

Lluniwyd ein Cynlluniau Darparu Gwasanaeth am 2011/12 gyda'r blaenoriaethau, gwerthoedd a chredoau hyn mewn golwg. Mae'r cynlluniau sylfaen i'n Cynllun Busnes Corfforaethol 2011/12. Mae'n Cynlluniau Darparu Gwasanaeth yn dal y prif ddeilliannau a gwelliannau yr ydym am geisio eu darparu yn 2011-12 i drigolion, fesul Gwasanaeth. Yn nes ymlaen yn y cynllun hwn rydym hefyd wedi dynodi rhai dangosyddion a fydd yn ein helpu i fonitro p'un a yw ein hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth dan bob amcan strategol. Cyfrannodd nifer o gynlluniau/strategaethau allweddol (Ffigwr 1) at ddarparu'r blaenoriaethau ar draws y Cyngor. **Fig 1.**

EIN HAMGYLCHEDD CYMHLETH A SIALENSIAU YN Y DYFODOL –

Mae Ffigur 2 yn amlinellu'r amgylchedd cymhleth hwn. Rydym wedi ymgynghori'n eang gyda chydranddeiliaid ar flaenoriaethau drafft eleni. Mae'n blaenoriaethau strategol yn cydnabod fod gan y Cyngor rôl allweddol i chwarae mewn adeiladu a chefnogi cymunedau a datblygu economi'r ynys. Mae **Ffig. 2** yn amlygu'r cymhlethdod hwn ac yn dynodi rhai o'r prif gydranddeiliaid sydd â rôl bwysig i chwarae yn ein helpu i gyflawni ein deilliannau a gwireddu ein nod.

Llywodraethu Corfforaethol

Cydnabyddir yn llawn y sialensiau mewn perthynas â gwella ein trefniadau llywodraethu corfforaethol. Er bod rheoleiddwyr wedi nodi y gwnaed cynnydd ar draws nifer o feysydd yn unol ag Adroddiad Arolygu 2009, mae cynnal yr adferiad ***yn parhau i fod yn ganlyniad y bydd Swyddogion, Aelodau a Comisiynwyr yn anelu at ei gyflawni drwy weithio gyda'n rheoleiddwyr a'n partneriaid.*** O ganlyniad, gofynnodd y Gweinidog dros Lywodraeth Leol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal ail archwiliad o'r Cyngor sydd wedi arwain at ymyrraeth bellach o du'r Gweinidog a phenodi Comisiynwyr i gymryd cyfrifoldeb am yr holl swyddogaethau cysylltiedig oddi wrth y Pwyllgor Gwaith (Mawrth 17, 2011).

Gwasanaethau

Yn ein Hadolygiad Asesu Perfformiad (a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2010), adroddwyd ar berfformiad ein gwasanaethau ar draws meysydd allweddol. Roedd perfformiodd meysydd megis Addysg, Rheoli Gwastraff a Chynllunio yn y chwarter uchaf o gymharu ag awdurdodau unedol eraill yng Nghymru. Yn ogystal, dygodd yr ail archwiliad sylw at y ffaith bod safon y gwasanaethau'n bositif ***a byddwn yn parhau i wella ar hyn yn ystod 2011/12.***

Cydweithredu

Yn erbyn cefndir o gyllidebau is a'r angen am ragor o effeithlonrwydd ar draws y sector gyhoeddus mae rhaglen o fentrau cydweithredol yn cael ei datblygu gan y 6 Awdurdod Gogledd Cymru dan y Bwrdd Arweinyddiaeth Ranbarthol.

Hyd yma, sefydlwyd 4 o Fyrddau Rhaglen i ddatblygu modelau cydweithredol yn y meysydd canlynol:

- ***Addysg***
- ***Gofal Cymdeithasol ac Iechyd***
- ***Yr Amgylchedd a Rheoleiddio***
- ***Gwasanaethau Cefnogol***

Rydym yn cymryd rhan weithgar mewn cefnogi pob Bwrdd Rhaglen ac mae cynnydd yn cael ei wneud ar y ddau fodel rhanbarthol a modelau isranbarthol e.e. gwella ysgolion a Teleofal, a Thîm Polisi Cynllunio ar y Cyd gyda Gwynedd.

Byddwn hefyd yn cyd-weithio gyda'r cyhoedd a'n partneriaid yn y sectorau preifat a gwirfoddol ar raglen gwasanaethau cefnogol gyda'r dyhead o sefydlu trefniadau mwy effeithiol i'r gwasanaethau trafodaethol a 'back office' ym Mon a Gogledd Cymru gyda cyswllt amlwg i agenda Cymru gyfan ar gyfer trawsffurfiad technolegol.

Bydd rhaglen Ynys Ynni hefyd yn cynnig cyfleoedd i Ynys Mon i arwain a chyd-weithio gyda'r cyhoedd a partneriaid yn y sectorau preifat a gwirfoddol ar adfywiad ynni cynladwy yn rhanbarthol, cenedlaethol a drwy'r Durnas Unedig gyda'r bwriad o ddatblygu cyfleoedd busnes a chyflogaeth i ddinasyddion Mon.

Yn ychwanegol at hyn, datblygwyd cynigion i dorri i lawr ar y nifer y partneriaethau ar draws y rhanbarth sy'n cynnwys modelau cynllunio isranbarthol ar y cyd ar gyfer partneriaethau allweddol e.e. y Bwrdd Gwasanaeth Lleol a Phlant a Phobl Ifanc. Bydd angen datblygu'r modelau isranbarthol hyn a chytuno arnynt yn lleol yn ystod y misoedd i ddod.

YNYS MÔN – DARLUN O’N HYNYS

Mae Ynys Môn ychydig dros 700 o gilometrau sgwâr ac ardal wledig ydyw ar y cyfan. Mae ganddi 200km o arfordir yn cynnwys amrywiaeth eang o draethau tywodlyd ac ogofâu creigiog sy’n denu nifer fawr o dwristiaid yn ystod misoedd yr haf. Mae’r A55 yn un o ddwy lôn sy’n cysylltu ein hynys gyda thir mawr Cymru ac mae’n golygu y gall teithwyr a nwyddau deithio’n gyflym i borthladd Caergybi ac ohono.

Yn seiliedig ar yr amcangyfrifon diweddaraf (2009), mae oddeutu 69,000 o bobl yn byw yn Ynys Môn. Mae pump o brif drefi ym Môn a’r fwyaf ohonynt o lawer yw Caergybi, gydag oddeutu 13,500 o bobl yn byw yno. Mae poblogaeth Ynys Môn yn fwy gwasgaredig na’r boblogaeth yn y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill Cymru, ond mae’n hawdd cyrraedd ei holl drefi a’i phentrefi mewn hanner awr neu lai o swyddfeydd gweinyddol y Cyngor yn Llangefni.

Mae proffil oed Ynys Môn yn dangos bod 21.4% o’r boblogaeth yn 65 neu’n hŷn, sef y gyfradd drydedd uchaf o bobl hyn ymysg awdurdodau lleol yng Nghymru. Mewn cyferbyniad â hynny, dim ond 17.9% o’r boblogaeth sy’n blant rhwng 0-16 oed, ac mae hynny’n is na’r cyfartaledd trwy Gymru. Mae dros 60% o bobl yr ynys yn gallu siarad Cymraeg, y gyfradd ail uchaf ymysg awdurdodau lleol yng Nghymru. Rhwng Hydref 2009 a Medi 2010 roedd cyfraddau cyflogaeth ymysg pobl o oed gweithio yn Ynys Môn yn 72%, sydd ychydig yn is na’r cyfartaledd trwy Gymru o 72.8%. Rhwng 2001 a 2008, roedd y gyfradd gyflogaeth yn debyg i’r gyfradd ar gyfer Cymru gyfan. Fodd bynnag, ers 2008, collwyd nifer fawr o swyddi yn arbennig o ganlyniad i golli cyflogwr diwydiannol mawr yng Nghaergybi.

Yn 2010, roedd yr enillion wythnosol ar gyfartaledd yn Ynys Môn yn £440, sy’n is na’r cyfartaledd trwy Gymru, sef £456. Mae pocedi o amddifadedd cymdeithasol ac economaidd a sefydlwyd pump o bartneriaethau Cymunedau’n Gyntaf. (*Swyddfa Archwilio Cymru, Ionawr 2011*)

Rydym yn cydnabod na fydd hi’n hawdd sicrhau gwelliannau o un flwyddyn i’r llall ar adeg pan fo’r rhagolygon ar gyfer gwariant cyhoeddus mor llwm, ond mae ein gwasanaethau yn cael effaith ar bob ystod oed a phob cymuned trwy:

- Darparu addysg i bron i 10,000 o blant
- Cynnal 717 milltir o briffyrdd
- Graeanu o gwmpas 36% o ffyrdd y Cyngor yn ystod misoedd y gaeaf
- Casglu 45,000 o dunelli o wastraff bob blwyddyn ac ailgylchu dros 50% ohono
- Delio gydag oddeutu 7,000 o gyfeiriadau i’r gwasanaethau cymdeithasol bob blwyddyn

STRATEGAETH ARIANNOL AR GYFER Y TYMOR CANOL A'R GYLLIDEB

Mae Ynys Môn, fel pob awdurdod lleol arall, yn wynebu pwysau sylweddol ar gyllidebau ac mae'n gorfod canolbwyntio ar weithio'n fwy effeithlon. I ddwysau'r sefyllfa, economi Ynys Môn sydd gyda'r Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) isaf yn y Deyrnas Gyfunol ac mae hynny'n rhoi pwysau ar y galw am wasanaethau.

Er mwyn rhoi sylw i'r sefyllfa a gweithio yn yr amseroedd heriol a chyfnewidiol hyn, rydym wedi cytuno i fabwysiadu dull mwy strategol o reoli ei gyllideb. Golyga hyn edrych ar arbedion dros gyfnod o flynyddoedd.

Mae ein Strategaeth Tymor Canol y Gyllideb Refeniw yn darparu fframwaith ar gyfer delio gyda thoriadau. Datblygwyd y strategaeth gyda'r amcanion canlynol:

- Cefnogi blaenoriaethau strategol y Cyngor
- Rhoi sylw i'r materion a godwyd gan yr Arolygiad Llywodraethu Corfforaethol
- Cwrdd â'r heriau y mae cyllid cyhoeddus yn eu hwynebu
- Cwrdd â'r targedau hyn heb beryglu sefyllfa ariannol y Cyngor
- Darparu gwasanaethau fforddiadwy ac effeithlon

Mae angen i Gyngor Sir Ynys Môn arbed oddeutu £11 miliwn dros y tair blynedd nesaf – mwy os bydd chwyddiant yn codi. Cydnabyddir hyn yn y strategaeth tymor canol. Y prif gyfrwng i'r awdurdod gau'r bwlch cyllidebol hwn yw'r Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy. Mae hon yn gyfres o brosiectau sydd â'r nod o wneud arbedion, dan y penawdau isod:

- Effeithlonrwydd
- Partneriaeth
- Crynhoi
- Moderneiddio
- Lleihau

O'r targed arbedion £11miliwn, bydd bron i £4 miliwn ohono yn cael ei arbed yn 2011-12. Mae arbedion o'r Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy a newidiadau cyllidebol eraill yn golygu bod yr arbedion hyn wedi eu nodi yng nghyllideb 2011/12. Mae rhai arbedion wedi eu nodi ar gyfer y blynyddoedd dilynol, ond erys bwlch i'w lenwi.

Er gwaethaf yr heriau o ran rhoi sylw i faterion llywodraethu corfforaethol a'r ffaith bod ein treth Gyngor ni ymysg yr isaf yng Nghymru, ynghyd â'r hinsawdd wleidyddol newidiol yn y Cyngor, bydd angen i wasanaethau barhau i berfformio'n dda.

Er mwyn gwneud hynny, ymgynghorwyd ar ein cyllideb ar gyfer 2011/12 ac fe gafodd ei chymeradwyo. Nodir y manylion isod.

CYLLIDEB REFENIW NET 2011/12

NET REVENUE BUDGET 2011/12

2010/11 £'000	GWASANAETHAU/ SERVICES	GWARIANT GROS/GROSS EXPENDITURE £'000	INCWM/ INCOME £'000	GWARIANT NET/NET EXPENDITURE £'000
49,739	Addysg a Hamdden / Education and Leisure	62,182	12,054	50,128
20,992	Amgylcheddol a Thechnegol / Environmental and Technical	29,444	8,379	21,065
27,409	Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol / Housing and Social Services	39,548	11,774	27,774
3,811	Swyddfa'r Rheolwr Gyfarwyddwr / Managing Director's Office	5,110	245	4,865
3,044	Cyllid a Budd-dal / Finance and Benefits	24,868	20,922	3,946
2,241	Corfforaethol a Democraidd / Corporate and Democratic	2,296	85	2,211
7,882	Costau Cyllido Cyfalaf / Capital Financing Costs	7,608	0	7,608
-410	Llog a Dderbynnir / Interest Receivable	0	459	-459
3,257	Ardollau* / Levies*	3,240	0	3,240
-669	Grant Cytundeb Canlyniad / Outcome Agreement Grant	0	670	-670
-67	Cyfraniad i'r/o'r Balansau / Contribution to/from Balances	0	2,570	-2,570
<u>1,722</u>	Wrth gefn / Contingency		<u>0</u>	<u>-1,742</u>
118,951	Cyfanswm Gwariant Refeniw Net / Total Net Revenue Expenditure	<u>176,038</u>	<u>57,158</u>	<u>118,880</u>
-75,037	Llai / Less: Grant Cynnal Refeniw / Revenue Support Grant			-77,112
-19,557	Cronfa'r Dreth Annomestig / Business Rates Pool			-16,324
<u>35</u>	Rhyddhad Trethi / Rate Relief			<u>35</u>
~~24,392~~	O'r Dreth Gyngor / From Council Tax			<u>25,479</u>

BLAENORIAETHAU GWELLA AR GYFER 2011/12

Mae ein prif flaenoriaethau gwella ar gyfer eleni yn rhoi sylw i amrediad eang o raglenni gwaith allweddol. Mae ein ffocws gwella yn canolbwyntio'n bennaf ar barhau i roi sylw i faterion sy'n gysylltiedig â Rhaglenni Adfer a Blaenoriaethau Fforddiadwy'r Cyngor ond mae meysydd gwaith ychwanegol wedi'u cynnwys fel blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod. Gellir dynodi'r rhain fel a ganlyn -

1. *Gweithredu Mwy fel Busnes*
2. *Y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy*
3. *Gwireddu ein Cytundeb Canlyniadau*
4. *Adnewyddiad Democrataidd*

1. Gweithredu Mwy Fel Busnes

Ein blaenoriaeth gyntaf i wella yn 2011/12 yw sefydlu arferion gweithio a all gynorthwyo'r Cyngor i weithredu mwy fel busnes. Fel cam tuag at yr amcan hwnnw, cynhaliwyd nifer o adolygiadau gwasanaeth corfforaethol. **Bydd hyn yn parhau.** Bydd yr adolygiadau hyn yn rhoi arweiniad i'r sefydliad o ran sut dylwn symud ymlaen gyda'r amcan gwella ar gyfer 2011/12 o **'weithredu mwy fel busnes'**.

Mae angen annog llawer mwy o weithredu cydlynol **corfforaethol oddi mewn a cydweithredu partneriaethol y tu allan** a symleiddio gwneud penderfyniadau a mwy o eglurder atebolrwydd sy'n cael ei basio ar draws. Y mae'r term gweithio'n fwy fel busnes yn cael ei ddiffinio fel bod yn effeithiol / effeithlon / cadarn **fel corfforaeth** gyda gwybodaeth cadarn ac amserol yn cael ei ddefnyddio **gan y Comisiynwyr i wneud penderfyniadau effeithiol neu ei gyfeirio i Scrwtini a'r gwaith cysylltiedig o Tasg a Gorffen.** Er mwyn sicrhau'r newid diwylliannol hwn, mae nifer o fentrau rheoli prosiectau, **rheoli risg, dadansoddiad cost-budd ag adolygiad perfformiad** cysylltiedig yn cael eu datblygu er mwyn sicrhau fod **y Cyngor a'i** reolwyr yn fwy atebol am eu perfformiad eu hunain a pherfformiad eu timau.

Mae nifer o brosiectau yn ffurfio rhan o Raglen Adfer y Cyngor:

- Adolygiad Ehangach o Strwythur y Cyngor
- Gwella Technegau Sefydliadol / Rheoli

- Datblygu Strategaeth TG
- Gwella **ymrwymiad** Cyllid **a datblygu dulliau cost-budd i adnabod blaenoriaethau**
- Datblygu'r Capasiti Rheoli Newid ac Ethos Môn
- Cynllun Gweithredu Cynllunio
- Gwella Cynlluniau Busnes
- Gwella Dulliau Rheoli Risg
- **Datblygu strategaeth ymrwymiad y dinesydd a chymunedau**

Bydd y cynnydd y meysydd hyn yn cael ei olrhain a'i fonitro gan Grŵp Llywio **Gwella yn rheolaidd, fydd yn gweithio yn agos gyda Swyddfa Archwilio Cymru, Rheoleiddwyr allanol, WLGA a'r Cynulliad i adrodd ar gynnydd gan y Comisiynwyr i'r Swyddogion, Aelodau, Undebau Llafur a staff cyn i'r Comisiynwyr adrodd yn ffurfiol i'r Gweinidog dros Llywodraeth Leol yn chwarterol.**

2. Y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy

Mae'r ail amcan gwella yn canolbwyntio ar gyflenwi'r **Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy** sy'n ceisio sicrhau bod gwasanaethau yn fforddiadwy a'u bod yn adlewyrchu blaenoriaethau'r Cyngor. Er mai proses flynyddol yw'r broses o osod cyllideb a llunio Cynllun Busnes Corfforaethol, dylid gweld y gwaith hwn fel rhan o raglen dreigl **strategol**. Y nod yw ceisio arbed oddeutu £11m dros y 3 blynedd nesaf yng ngoleuni setliadau sector gyhoeddus sy'n gostwng.

Mae'r prosiectau a gymeradwywyd yn y Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy ynghyd â newidiadau cyllidebol eraill yn **yn rhoi'r cyfle i'r** Cyngor **i** wireddu ei amcan o arbed £3.9 miliwn yng nghyllideb 2011/12. **Ond** bydd angen gwneud rhagor o waith i sefydlu systemau a strwythurau er mwyn **gwireddu a** nodi arbedion pellach ym mlynnyddoedd ariannol 2012/13 a 2013/14.

Caiff perfformiad a llwyddiant yn erbyn y targedau hyn eu monitro a'i tracio'n fisol gan Fwrdd Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy gyda cynnydd yn cael ei adrodd i'r Cyngor llawn yn chwarterol.

3. Gwireddu'r Cytundeb Canlyniadau

Ein trydydd amcan gwella ar gyfer 2011/12 yw'r angen i wireddu a chyflawni'r targedau yn y **Cytundeb Canlyniadau** a wnaethom gyda Llywodraeth Cynulliad Cymru (Ionawr 2011). Y rhain yw:

- *Gwell lechyd trwy gydol oes*
- *Cynorthwyo pobl i fyw bywydau annibynnol*
- *Llai o Bobl yn Byw mewn Tlodi*
- *Amrediad Cynhwysfawr o Gyfleoedd Addysg a Dysgu*
- *Gwella cyrhaeddiad addysgol*
- *Llai o Ddigartrefedd*
- *Effeithlonrwydd yn y maes Gwastraff ac Adnoddau Naturiol*
- *Gwella ansawdd yr amgylchedd naturiol a'r mwynhad ohono*
- *Mwy o bobl yn mynychu ac yn cymryd rhan mewn gweithgareddau celfyddydol, diwylliannol a'r amgylchedd hanesyddol*
- *Dulliau mwy effeithiol ac effeithlon o Reoli Asedau*

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod rhai o'r targedau hyn yn uchelgeisiol a heriol. Fodd bynnag bydd gwireddu'r canlyniadau hyn yn cael effaith gadarnhaol ar ansawdd bywyd dinasyddion Ynys Môn ac yn golygu bod y Cyngor Sir yn derbyn £735,000 bob blwyddyn gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Ar adeg o newid a gostyngiad mewn gwariant sector cyhoeddus, bydd hyn yn cael effaith sylweddol ar y Cyngor cyfan.

Bydd y gwaith o sefydlu'r cytundeb canlyniadau yma yn cael ei ddatblygu ymhellach fel rhan o broses monitro'r gwaith cysylltiedig 2011/12 a datblygiad y gwaith i 2012/12.

Adnewyddiad Democrataidd

Ein pedwerydd amcan gwella a'r olaf yw'r angen i sicrhau **adnewyddiad democrataidd**. Tynnwyd sylw at hyn yn adroddiad Ail-Archwilio Swyddfa Archwilio Cymru ac mewn cyhoeddiadau allweddol a wnaed gan y Gweinidog ar gyfer Llywodraeth Leol (Mawrth 2011). Er bod y Grŵp Llywio Adferiad wedi bod yn canolbwyntio ar y maes hwn, bydd angen

rhoi sylw penodol iddo mewn cydweithrediad gyda'r Comisiynwyr sydd newydd gael eu penodi **fydd yn sefydlu strategaeth Ymrwymiad y Dinesydd a Cymunedau a fydd yn priodol ar gyfer cefnogi'r adnewyddiad hwn.**

DRAFT

Darparu ar gyfer ein Dinasyddion *a'n Cymunedau*

Er gwaethaf yr heriau o ymdrin â blaenoriaethau gwella 2011/12, disgwylir i'n gwasanaethau barhau i berfformio'n dda. Ar adeg o gyfyngiadau cyllidebol, nid oes rhaid dweud y bydd y Comisiynwyr, aelodau a'n dinasyddion yn disgwyl mwy o effeithlonrwydd ac arbedion ar weinyddu a rheoli tra'n cynnal safon uchel o wasanaethau rheng flaen.

Gweler isod feysydd gwaith Allweddol eraill y bydd Gwasanaethau yn eu darparu ar gyfer ein dinasyddion i mewn i 2011/12 er mwyn cefnogi blaenoriaethau strategol y Cyngor. Mewn rhai meysydd, mae cysylltiadau agos gyda'r amcanion gwella a chytundebau deilliannau a amlinellwyd yn y ddogfen hon.

DIOGELU A DATBLYGU ECONOMI'R YNYS

Mae economi'r Ynys yn wynebu rhai heriau sylweddol ar hyn o bryd a bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn gweithio gyda phartneriaid i wneud cynnydd ac i wella nifer a safon y cyfleoedd cyflogaeth ledled yr Ynys. ***Bydd y rhaglen Ynys Ynni yn cael ei ddatblygu fel rhan o flaenraglen 2011/12 ar Cynllun Busnes Corfforaethol 2012/15 fel y cyfle economaidd euraidd i Ynys Môn, Gogledd Cymru, Cymru a'r DU i sefydlu busnes cynaladwy Ewropeaidd.***

Mae'r ffigyrau diweithdra ar gyfer Ynys Môn, sef 4.6% yn hawlio Lwfans Chwilio am Waith, yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd drwy Gymru (4%) ac mae'r gyfradd segurddod economaidd ymysg y boblogaeth weithio hefyd yn uwch na'r cyfartaledd trwy Gymru ar 27.8% (ONS, Medi 2010). Yn 2009/10, roedd 72.2% o bobl o oed gweithio yn Ynys Môn yn economaidd weithgar o gymharu â 72.8% yng Nghymru a 76.3% yn y Deyrnas Gyfunol. O'r bobl economaidd weithgar yn Ynys Môn, roedd 67.9% mewn cyflogaeth o gymharu â 66.7% a 70.4% yng Nghymru a'r Deyrnas Gyfunol yn y drefn honno. Bu'r economi yn dirywio ers amser maith yn yr ardal ac mae pcedi o amddifadedd economaidd-gymdeithasol sylweddol. Mae tystiolaeth o hynny yn y ffaith nad yw lefel GVA Ynys Môn fesul pen ond yn 55.1% o'r cyfartaledd trwy'r Deyrnas Gyfunol a'r isaf o holl siroedd Cymru. Nid yw'r proffil sgiliau ar gyfer trigolion o oed gweithio ond ychydig yn is o gymharu â'r boblogaeth ranbarthol ond, mae'n sylweddol is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Roedd gan 26% o boblogaeth weithio Ynys Môn GNVQ Lefel 4 neu uwch o gymharu â 27.3% trwy Gymru a 29.9% yn y Deyrnas Gyfunol (NOMIS, Chwefror 2009).

O ganlyniad, mae effaith y dirywiad economaidd yn glir i bawb ond bydd y Cyngor yn cymryd camau i liniaru'r heriau hyn a rhoi cymorth i'n trigolion, busnesau a chymunedau fel ei gilydd yn ystod y cyfnod anodd hwn.

Er bod rhai arwyddion bod pethau'n gwella gyda thwf yn y sector twristiaeth, byddwn yn adeiladu ar ein cynlluniau cefnogi busnesau ac yn parhau i gydgyssylltu cymorth mewn meysydd allweddol fel y sector ynni, twristiaeth a datblygu isadeiledd yn y 12 mis nesaf er mwyn sicrhau'r manteision economaidd mwyaf posib i'n trigolion.

I sicrhau ffyniant yn y tymor hir, bydd angen i ni sicrhau y gall yr Ynys a'i busnesau, dinasyddion a chymunedau addasu i'r amgylchiadau economaidd-gymdeithasol newydd o gwmpas datblygiad ein Rhaglen Ynys Ynni. Mae ynni yn sector twf ac oherwydd ein lleoliad, rydym mewn sefyllfa dda i fod yn ganolbwynt ar gyfer gwahanol ffrydiau ynni, bônt yn rhai niwclear, gwynt, biomas neu lanwol.

<p>Byddwn yn datblygu, cefnogi a gweithredu'r cysyniad Ynys Ynni <i>syfaen i Ynys Mon ac yn fwy eang i Ogledd Cymru, Cymru y DU ac Ewrop.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy gydgyssylltu a bwrw ymlaen gyda'r polisi, caniatadau a ffrydiau gwaith isadeiledd. • Trwy sefydlu, cytuno a mynd ar drywydd cyfleoedd etifeddiaeth a all godi o adeiladu gorsaf Niwclear newydd • Trwy ddatblygu prosiect carbon isel / ynni adnewyddadwy rhagorol • <i>Trwy archwilio partneriaethau gyda'r sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i fudd Cymru, y DU ag Ewrop.</i>
<p>Byddwn yn manteisio i'r eithaf mewn <i>bartneriaethau gyda'r sectorau preifat, gwirfoddol a cyhoeddus ar</i> gyfleoedd cyllido i adfywio'r Ynys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy gydweithio gyda phartneriaid allanol i ddylanwadu ar bolisi domestig a pholisi'r Gymuned Ewropeaidd i'r dyfodol a chyllido datblygiad • Trwy roi cymorth i gydranddeiliaid mewnol ac allanol fanteisio ar gyfleoedd cyllido yn y dyfodol. • Trwy nodi cyfleoedd strategol i ddenu cyllid i weithredu cynlluniau a fydd yn ychwanegu gwerth ar gyfer ein trigolion a'n cymunedau lleol.
<p>Byddwn yn datblygu'r capasiti sgiliau i gwrdd ag anghenion y farchnad lafur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy weithio gyda partneriaid i adnabod anghenion sgiliau sy'n cysylltiedig a'r sector Ynni gan ddatblygu'r sgiliau yma drwy Addysg Uwch • Trwy weithio gyda'r sector breifat ag ysgolion i gynyddu disgyblion mewn STEM a hyrwyddo cyfleoedd pellach • Trwy weithio gyda Coleg Menai a rhanddeiliaid eraill i gyflwyno prosiect 'Get

	Skilled Up'	
Byddwn yn parhau i ddatblygu a hyrwyddo cyfleoedd twristiaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy sefydlu a gweithredu partneriaeth breifat / gyhoeddus ar gyfer Rheoli Cyrchfannau a hynny er mwyn diweddarau ein hagwedd tuag at reoli a marchnata'r Ynys fel cyrchfan. • Trwy ddarparu cyfleusterau ar y tir ac ar y môr i sicrhau'r manteision economaidd mwyaf posib o arfordir Ynys Môn. 	
Byddwn yn cefnogi ac annog twf busnesau a chyflogaeth.	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy ddarparu pecynnau cyllido ar gyfer busnesau a mentrau cymdeithasol ac arian buddsoddi ynghyd â hyrwyddo entrepreneuriaeth. • Trwy sicrhau'r manteision lleol mwyaf posib o drefniadau pwrcasu gwasanaethau cyhoeddus trwy sicrhau cynnydd gyda chynlluniau i wella mynediad ar gyfer cwmnïau lleol. 	
Byddwn yn gwella capasiti cyffredinol yr isadeiledd fel bod modd i ddatblygiadau ddigwydd.	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy greu cynllun isadeiledd integredig mewn partneriaeth gyda chydranddeiliaid lleol a chenedlaethol perthnasol a rhoi blaenoriaeth i fuddsoddi mewn datblygiadau isadeiledd. • Trwy wella mynediad i wasanaethau band llydan ledled yr Ynys a hyrwyddo'r defnydd ohonynt. 	
SUT BYDDWN YN GWYBOD A YDYM YN GWNEUD GWAHANIAETH? Rydym wedi nodi rhai dangosyddion a fydd yn ein cynorthwyo i adrodd ac asesu a yw ein hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth.....		
	2010/11	2011/12
1. Swm y grantiau a gynigir i fusnesau trwy becynnau'r Cyngor -	£151,500	£146,500

2. Nifer y busnesau newydd/cyfredol sydd wedi cael cymorth trwy Becynnau'r Cyngor –	21 / 25	45 / 12
3. Refeniw a gynhyrchwyd gan yr holl ymwelwyr -	£214miliwn	£220miliwn
4. Nifer yr ymwelwyr bob blwyddyn -	1.4miliwn	1.442miliwn

DRAFT

ADEILADU A CHEFNOGI CYMUNEDAU CYNALIADWY

Mae oddeutu 69,000 o bobl yn byw yn Ynys Môn ac mae 49% ohonynt yn wrywod a 51% yn fenywod. Mae'r rhan fwyaf (46%) yn byw yn ne'r Ynys, 23% yn byw yn y Gogledd a'r 31% sy'n weddill yn byw yn y gorllewin. Mae demograffeg poblogaeth Ynys Môn yn debyg i ddemograffeg rhanbarth Gogledd Orllewin Cymru ond mae'n sylweddol hŷn na'r cyfartaledd cenedlaethol. (ONS 2009) gyda 28% o'r boblogaeth dros 60 oed a 9% dros 75 oed.

Mae yna nifer o ffactorau bywyd allweddol sy'n cynorthwyo i benderfynu i ba raddau y mae pobl - pobl hŷn a phobl ifanc fel ei gilydd - mewn sefyllfa gynaliadwy i wneud dewisiadau priodol ynghylch eu ffyrdd o fyw, cymryd rhan mewn bywyd cymunedol ehangach a chymryd balchder yn eu hardal ac adeiladu cymunedau cynaliadwy a phrysur. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys cyflwr, argaeledd a fforddiadwyedd tai lleol, natur a maint grwpiau a rhwydweithiau cymunedol a gwirfoddol, mynediad i wasanaethau lleol allweddol a chyfleuster ac iechyd democratiaeth leol.

Mae'r iaith Gymraeg yn fwy na chyfrwng ar gyfer cyfleu gwybodaeth - mae'n rhan annatod o ffabrig cymdeithasol cymunedau'r Ynys ac mae'n ganolog i ddiwylliant a hunaniaeth llawer o bobl. Mae gan yr iaith Gymraeg a diwylliant rôl bwysig o ran hyrwyddo adfywio economaidd lleol trwy ddarparu canolbwynt pwysig ar gyfer twristiaeth a chefnogi datblygiad cymunedol trwy ddarparu amrediad o gyfleoedd diwylliannol a chymdeithasol i bawb eu mwynhau.

Mae gan Ynys Môn gymeriad unigryw a hynod o ran ei diwylliant a'i threftadaeth. Mae cefnogi, hyrwyddo a gwella hunaniaeth ddiwylliannol unigryw'r Ynys yn ganolog i'r broses o wella safon bywyd i'n trigolion.

Byddwn yn cydweithio i gwrdd ag anghenion tai ar yr Ynys	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy rwystro digartrefedd a chynyddu'r ddarpariaeth o dai fforddiadwy • Trwy wella trosiant anheddau sector cyhoeddus sy'n wag • Trwy sicrhau bod modd ailddefnyddio cymaint â phosib o anheddau sy'n wag ar hyn o bryd yn y sector preifat • Trwy sicrhau y gall mwy o bobl hŷn ac anabl fyw yn eu cartrefi, yn hirach ac yn fwy diogel.
Byddwn yn canolbwyntio ar wasanaethau effeithiol ac effeithlon i gwrdd ag anghenion a dyheadau plant a phobl ifanc	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy gynnig ystod lawn o achrediadau hamdden/dysgu a gweithredu system i fonitro cyflawni gweithgareddau galwedigaethol/analwedigaethol ymysg pobl ifanc

	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy ddarparu rhaglenni addysgiadol i gwrdd ag anghenion pobl ifanc gan adlewyrchu materion hanfodol o ran ffordd o fyw.
Byddwn yn hyrwyddo ac yn gwarchod yr iaith Gymraeg, y diwylliant a'r dreftadaeth Gymreig	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy sefydlu fforwm iaith Gymraeg yn cynnwys sefydliadau partner allweddol • Ychwanegu at ddealltwriaeth a gwerthfawrogiad pobl o gynnyrch Twristiaeth Treftadaeth Ynys Môn
Byddwn yn gweithio gydag eraill i leihau allfudiad a denu pobl ifanc yn ôl 'r ynys	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy weithredu'r cynllun Llwyddo'n Lleol • Trwy adnabod cyfleoedd economaidd ar gyfer mewn-fuddsoddiad i'r Ynys <i>a datblygu strategaeth i twristiaeth i adeiladu ar y atyniadau naturiol Mon</i>
Byddwn yn hyrwyddo, yn gwarchod ac yn gwneud defnydd cynaliadwy o'r amgylchedd unigryw a naturiol	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy weithredu Cynllun Rheoli Ynys Môn er mwyn sicrhau bod yr AHNE yn cael ei rheoli'n gynaliadwy yn y dyfodol ar gyfer ei defnyddio gan ddinasyddion ac ymwelwyr fel ei gilydd • Trwy ddatblygu, rheoli a hyrwyddo safleoedd Cefn Gwlad • Drwy wella'r % o hawliau tramwy cyhoeddus sy'n hawdd i'w defnyddio • Drwy ailgylchu cymaint o wastraff ag sy'n bosibl • Drwy weithio mewn partneriaeth gydag Ysgolion er mwyn rhoddi i bobl ifanc y profiad o weithgareddau awyr agored arbenigol
<p>SUT BYDDWN YN GWYBOD A YDYM YN GWNEUD GWAHANIAETH? Rydym wedi nodi rhai dangosyddion a fydd yn ein cynorthwyo i adrodd ac asesu a yw'n hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth ...</p>	
	<p>2010/11 2011/12</p>
1. Cynnydd yn nifer yr ymwelwyr i Barc Gwledig y Morglawdd / Gwarchodfa Natur Nant y Pandy - oddeutu	165,668 170,000
2. % o lwybrau troed a hawliau tramwy sy'n hawdd i'w defnyddio -	52% 56%
3. % o wastraff sirol yr Awdurdod Lleol a gafodd ei ailgylchu -	24% 24%

4. % o wastraff sirol yr Awdurdod Lleol a gasglwyd ac a anfonwyd i safle claddu gwastraff -	45.5%	44%
5. % o'r holl aelwydydd a allai fod yn ddigartref y bu modd osgoi eu gwneud yn ddigartref am 6 mis –	73%	74%
6. Nifer y cartrefi gweigion y bu modd eu defnyddio drachefn -	8	10
7. Nifer y dyddiau calendar ar gyfartaledd a gymerodd i osod unedau o lety parhaol a oedd ar gael i'w gosod -	80 diwrnod	70 diwrnod
8. Cynnydd yn nifer yr ymwelwyr i Atyniadau Treftadaeth ar yr Ynys	308,000	311,000
9. Cynnydd yn nifer yr Atyniadau Treftadaeth yr ymwelwyd â nhw gan deithwyr o'r Llongau Gwyliau	3	4

HYRWYDDO CYMUNEDAU IACH, DIOGEL A THEG

Mae iechyd yn golygu llawer iawn mwy na pheidio bod yn sâl - mae'n adnodd pwysig ar gyfer bywyd pob dydd sy'n caniatáu i bobl gyflawni swyddogaethau sylfaenol bob dydd, datblygu i'w llawn botensial a mwynhau safon bywyd da sy'n rhoi boddhad.

O ganlyniad, mae iechyd y boblogaeth yn hanfodol i sicrhau ansawdd bywyd gwell ar Ynys Môn. O'r herwydd, un o gonglfeini ein rhaglen yw darparu cymunedau gwell sy'n iachach, yn ddiogelach ac yn decach a hynny trwy amrediad o wasanaethau ataliol, gwellhaol a chefnogol mewn partneriaeth gyda chydranddeiliaid eraill sydd o'r un farn. Bydd yn fodd o sicrhau bod trigolion Ynys Môn yn gallu mwynhau bywydau iach ac egnïol a'u bod yn gallu cael at wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol addas yn brydlon pan gyfyd yr angen.

Mae'r tri maes blaenoriaeth, sef ffyrdd o fyw iach / cyflyrau cronig a hyrwyddo annibyniaeth yn themâu sy'n croestorri ac sy'n gysylltiedig â'i gilydd. Maent yn adlewyrchu'r polisi cenedlaethol sy'n esblygu a'r cyd-destun blaenoriaeth ar gyfer datblygu a darparu gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol a lles i wella gwasanaethau cyhoeddus sy'n canolbwyntio ar y dinesydd er mwyn cwrdd â gofynion y cyfan o boblogaeth Ynys Môn waeth beth fo'u hil, rhyw, oed, anabledd, daliadau crefyddol neu gyfeiriadedd rhywiol. Maent yn mynd law yn llaw ac maent hefyd yn berthnasol i gwrdd ag anghenion grwpiau o ddefnyddwyr bregus penodol o fewn y boblogaeth.

Byddwn yn hyrwyddo ffyrdd iach ac egnïol o fyw ar draws pob ystod oed	<ul style="list-style-type: none"> • Drwy annog plant ifanc ar Ynys Môn i fyw bywydau egnïol a datblygu'n drigolion egnïol • Drwy annog oedolion ar Ynys Môn i fod yn fwy egnïol yn fwy aml drwy gydol eu bywydau • Drwy hyrwyddo annibyniaeth mewn perthynas ag iechyd a helpu pobl i reoli salwch / cyflyrau cronig • Drwy ychwanegu at y nifer sy'n cymryd rhan ac sy'n gallu cael at gyfleoedd gweithgaredd corfforol yn amgylchedd naturiol unigryw Ynys Môn
Byddwn yn cydweithredu i hyrwyddo diogelwch cymunedol	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy ddatblygu a gweithredu Pecyn Cymorth Archwilio Effaith Diogelwch Cymunedol i gynorthwyo'r Cyngor i briflifo diogelwch cymunedol ym mhob maes gwaith

Byddwn yn hyrwyddo cyfleoedd cyfartal i bawb yn lleol	<ul style="list-style-type: none"> • Drwy helpu / cynorthwyo pobl ddifreintiedig i gael yn ôl i'r gwaith • Drwy weithio mewn cydweithrediad â chydranddeiliaid lleol i ddatblygu a moderneiddio gwasanaethau sy'n anelu at gynnal cymunedau annibynnol ac iach 																								
Byddwn yn datblygu modelau cost effeithiol o wasanaethau gofal ar gyfer grwpiau bregus gan ganolbwyntio ar warchod anghenion plant ac oedolion 1	<ul style="list-style-type: none"> • Drwy ddefnyddio'r dechnoleg i wella profiad y cwsmer (teleofal) • Drwy gyflwyno gwasanaeth ymatebol rhagweithiol mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr 																								
<p>SUT BYDDWN YN GWYBOD A YDYM YN GWNEUD GWAHANIAETH? Rydym wedi nodi rhai dangosyddion a fydd yn ein cynorthwyo i adrodd ac asesu a yw'n hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth</p>																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2010/11</th> <th>2011/12</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Nifer y bobl ifanc ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -</td> <td>3,601</td> <td>3,800</td> </tr> <tr> <td>2. Nifer yr oedolion ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -</td> <td>4,402</td> <td>4,900</td> </tr> <tr> <td>3. Nifer y defnyddwyr Teleofal -</td> <td>750</td> <td>800</td> </tr> <tr> <td>4. % y defnyddwyr a oedd yn fwy hyderus i ymdopi yn eu cartrefi yn dilyn derbyn Teleofal -</td> <td>98%</td> <td>98%</td> </tr> <tr> <td>5. Nifer y bobl ddifreintiedig gafodd waith -</td> <td>gwaelodlin</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>6. % o gleientiaid rhwng 16-24 a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -</td> <td>gwaelodlin</td> <td>90</td> </tr> <tr> <td>7. % o gleientiaid 65+ a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -</td> <td>gwaelodlin</td> <td>81</td> </tr> </tbody> </table>		2010/11	2011/12	1. Nifer y bobl ifanc ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -	3,601	3,800	2. Nifer yr oedolion ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -	4,402	4,900	3. Nifer y defnyddwyr Teleofal -	750	800	4. % y defnyddwyr a oedd yn fwy hyderus i ymdopi yn eu cartrefi yn dilyn derbyn Teleofal -	98%	98%	5. Nifer y bobl ddifreintiedig gafodd waith -	gwaelodlin	40	6. % o gleientiaid rhwng 16-24 a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -	gwaelodlin	90	7. % o gleientiaid 65+ a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -	gwaelodlin	81
	2010/11	2011/12																							
1. Nifer y bobl ifanc ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -	3,601	3,800																							
2. Nifer yr oedolion ymwelodd â chanolfannau hamdden, fesul pob 1000 o'r boblogaeth -	4,402	4,900																							
3. Nifer y defnyddwyr Teleofal -	750	800																							
4. % y defnyddwyr a oedd yn fwy hyderus i ymdopi yn eu cartrefi yn dilyn derbyn Teleofal -	98%	98%																							
5. Nifer y bobl ddifreintiedig gafodd waith -	gwaelodlin	40																							
6. % o gleientiaid rhwng 16-24 a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -	gwaelodlin	90																							
7. % o gleientiaid 65+ a gafodd gefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn -	gwaelodlin	81																							

GWASANAETHAU EFFEITHIOL A FFORDDIADWY	
Byddwn yn sicrhau atebolrwydd personol am berfformiad	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy ddatblygu a mireinio Fframwaith Rheoli Prosiect, Risg a Perfformiad a Chylch Rheoli Perfformiad Chwarterol
Byddwn yn croesawu cydweithio i ddatblygu modelau gwasanaeth amgen	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy ddatblygu trefniadau cydweithredol ar draws Gogledd Cymru, Cymru, y DU ac Ewrop • Trwy drafod a chytuno ar fframwaith ar gyfer integreiddio Strwythurau Rheoli ar gyfer darparu Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn Ynys Môn a Gwynedd • Trwy drafod a chytuno ar fframwaith ar gyfer gweithio ar y cyd yn y maes Rheoli Adeiladu yn Ynys Môn a Gwynedd
Byddwn yn moderneiddio'n radical y modd yr ydym yn gweithio i wella gwasanaethau, sicrhau gwerth am arian a chwrdd â disgwyliadau'r gymuned a'n dinasyddion	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy gydgyssylltu, hwyluso a monitro'r Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy • Trwy ddatblygu a monitro prosesau cynllunio busnes y Cyngor drwy brosesau technolegol a rheolaethol • Trwy sefydlu yn gadarn fenter rheoli prosiect a rheoli risg i dracio a rheoli'r modd y datblygir prosiectau ledled y Cyngor • Trwy sefydlu swyddogaeth 'Sgriwtini' y Cyngor a'r gwaith Tasg a Gorffen fel bod hynny'n cael effaith ar y modd y darperir barn leol i Swyddogion a Chymunedau ar wasanaethau
Byddwn yn gwneud ein gorau i fod yn gyflogwr da	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy rymuso Rheolwyr i ymgymryd a phenderfyniadau rheolaethol dirprwyiedig a'u gwneud yn atebol am eu perfformiad • Trwy weithredu'r fenter bellach i reoli newid, sef Ethos Môn i gychwyn ar y broses o newid diwylliant

<p>Byddwn yn rheoli adnoddau mewn modd effeithiol ac yn sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio gyda'i ofynion statudol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy wella ein trefniadau monitro ariannol corfforaethol a gwasanaeth gan greu dull cost-budd i ddyrannu buddsoddiad i flaenoriaethau • Trwy nodi a manteisio 'n strategol ar gyfleoedd i leihau cyfrifoldebau'r awdurdod o safbwynt cynnal a chadw stad mân-ddaliadau a sicrhau derbyniadau cyfalaf ychwanegol mewn perthynas â'r stad • Trwy dargedu derbyniadau cyfalaf ac arbedion refeniw i leihau cyfrifoldebau o safbwynt cynnal a chadw ac ychwanegu at yr arian sydd ar gael i gynnal a chadw'r stoc gyfredol • Drwy leihau'r defnydd o ynni yn adeiladau'r Cyngor • Drwy gynnal a chadw priffyrdd i safon ddiogel 	
<p>Byddwn yn ceisio sicrhau'r lefelau cyllid uchaf posib gan Lywodraeth Cynulliad Cymru a'i ecwiti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Drwy wneud gwaith cydlynu a monitro i sicrhau bod y Cytundebau Canlyniadau sy'n gysylltiedig â rhaglenni gwaith yn cael eu gweithredu'n llwyddiannus a datblygu meysydd pellach o gyd-weithredu. 	
<p>SUT BYDDWN YN GWYBOD A YDYM YN GWNEUD GWAHANIAETH? Rydym wedi nodi rhai dangosyddion a fydd yn ein cynorthwyo i adrodd ac asesu a yw'n hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth</p>		
	<p>2010/11</p>	<p>2011/12</p>
<p>1. Derbyniadau cyfalaf yn sgil gwerthu eiddo nad yw'n cael ei ddefnyddio mwyach – l'w gadarnhau</p>		<p>£1miliwn</p>
<p>2. Cyhoeddi Cynllun Busnes Corfforaethol 2011/12</p>	<p>Gorffennaf 2010</p>	<p>Mai 2011</p>
<p>3. Faint o flaenoriaethau fforddiadwy a nodwyd -</p>	<p>£6.8miliwn</p>	<p>£11miliwn</p>
<p>4. % y prif ffyrdd (A) sydd mewn cyflwr gwael -</p>	<p>3.2</p>	<p>TBC%</p>
<p>5. % o argymhellion Sgriwtini a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith - Heb ei gasglu</p>		<p>90%</p>

6. Sefydliad sy'n cael ei yrru gan y cwsmer -	nodwyd gwaelodlin
7. Gwireddu'r Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy	£3.2 miliwn

DRAFT

GWELLA *PROFFIL AC ENW DA Y* CYNGOR A'R YNYS

Gellir dweud mai'r enw sydd gan sefydliad yw un o'i asedau pwysicaf. Dyna sy'n ffurfio barn cydranddeiliaid mewnol ac allanol yn gyffredinol am y sefydliad, a hynny'n seiliedig ar yr hyn a wnaeth yn y gorffennol a sut mae'n debygol o ymddwyn yn y dyfodol. Mae llawer o'r sefydliadau yn rhoi pwysigrwydd enw da yng nghefn eu meddyliau, ond, fel Cyngor Sir, rydym wedi sylweddoli pwysigrwydd y mater a dyna pam rydym wedi dweud mai hwn yw un o'n blaenoriaethau strategol allweddol. Mae'n gysyniad sy'n anodd i'w ddiffinio ond mae'n hollbwysig i'r Cyngor yn ei gyfanrwydd yn ei nod o ddod allan o'r trefniadau ymyrraeth y mae ynddynt ar hyn o bryd.

Cynabyddir bod gan y Cyngor ran fawr i'w chwarae o ran rheoli enw Ynys Môn a dyna'r rheswm pam ein bod yn benderfynol ein bod yn dymuno gweld datblygiadau yn cychwyn er mwyn unioni problemau'r gorffennol.

Byddwn yn darparu ac yn datblygu trefniadau ymgysylltu gyda dinasyddion / cymunedau a phrosesau ymgysylltu ffurfiol ***o ran strategaethau ymgysylltu.***

- Trwy sefydlu a gweithredu fframwaith cyfathrebu mewnol i ddylanwadu ar drefniadau cefnogaeth a phrosesau ar gyfer cyfathrebu mewnol ac i adeiladu a chynnal perthnasau da.
- Trwy gyfathrebu mwy gyda chynulleidfaoedd allweddol wyneb yn wyneb ***ar lefel cymunedol.***
- Trwy ddefnyddio'r cyfryngau ***sefydliedig*** yn effeithiol i hyrwyddo gweithgareddau'r Cyngor a chryfhau'r defnydd o frand y Cyngor i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd o'i wasanaethau.
- Rhoi Cynllun Gweithredu ar waith ar gyfer Ymgysylltu ***a'n cyhoedd yn gymunedol***
- Trwy sicrhau bod mwy o wybodaeth ar gael am y Cyngor ar y we
- ***drwy ddatblygu strategaeth o Ymgysylltu a'r Cyhoedd a Chymunedau yn ogystal a strategaeth Cyfathrebu***

Byddwn yn canolbwyntio ar wella ein trefniadau Llywodraethu Corfforaethol ar sail barhaus

- Trwy hwyluso gweithrediad a monitro Rhaglen ***Gwella'r*** Cyngor ***drwy ymgynghori a'n rheoleiddwyr i adnabod meysydd o welliant***
- ***Drwy sefydlu broses tryloyw agored a'r adroddiadau'r Comisiynwyr i'r Gweinidog dro Llywodraeth Leol, gyda Swyddogion, Undebau Llafur ac Aelodau***

	<ul style="list-style-type: none"> • Drwy gyhoeddi adroddiadau'r Comisiynwyr ar y we i'w gwneud yn agored ac yn hysbys i ddinasyddion a chymunedau Mon • Trwy wneud penderfyniadau 'cynllunio' o safon uchel mewn modd prydlon a thryloyw 	
Byddwn yn darparu arweinyddiaeth gymunedol gref i ddiwallu anghenion yr Ynys	<ul style="list-style-type: none"> • Trwy baratoi, mewn cydweithrediad gyda phartneriaid allweddol yn y sectorau cyhoeddus, gwirfoddol a phreifat, Gynllun Cymunedol diwygiedig ar gyfer Ynys Môn am y cyfnod 2012-2025 fydd yn hysbysu cynlluniau Corfforaethol a Cyllidebol ar gyfer 2012/15. 	
<p>SUT BYDDWN YN GWYBOD A YDYM YN GWNEUD GWAHANIAETH? Rydym wedi nodi rhai dangosyddion a fydd yn ein cynorthwyo i adrodd ac asesu a yw'n hymdrechion yn gwneud gwahaniaeth.....</p>		
	2010/11	2011/12
1. Cynnydd yn y ganran o'r Rhaglen Adfer Gorfforaethol a gwblhawyd -	82%	100%
2. % o geisiadau cynllunio y penderfynir arnynt cyn pen 8 wythnos -	75%	75%
3. % o'r bobl sy'n fodlon gyda'r ffordd y mae'r Cyngor yn rhedeg yr Ynys		% gwaelodlin
4. % o'r bobl sy'n credu bod safon gwasanaethau'r Cyngor yn dda ar y cyfan		% gwaelodlin
5. % o'r bobl sy'n credu bod y Cyngor yn rhoi gwerth da am arian		% gwaelodlin
6. % o'r bobl sy'n fodlon gyda'r lefelau o wasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu		% gwaelodlin
7. Cyhoeddi Cynllun Cymunedol Môn newydd a diwygiedig		erbyn Mawrth 31, 2012
8. Gwasanaeth e-ddeisebu ac e-ddemocratiaeth yn www.ynysmon.gov.uk		Cwblhau a lansio

DRAFT

ADRODD AR BERFFORMIAD

Nid yw'r Cynllun Busnes yn ateb ynddo'i hun, yn hytrach map ydyw i dracio'r blaenoriaethau gwelliant parhaus sy'n angenrheidiol i'r mwyafrif o sefydliadau. Mae ein cynllunio ar gyfer gwella yn broses barhaus a chaiff ei hadolygu'n rheolaidd yn wyneb amgylchiadau sy'n newid a'r heriau newydd y mae'n rhaid i'r Cyngor Sir eu hwynebu yn fewnol ac yn allanol.

Fel y dywedwyd eisoes, cynllun yw'r Cynllun Busnes sy'n dwyn sylw at y camau y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn eu cymryd yn 2011/12 mewn perthynas â'r gwelliannau y mae'n rhaid iddo roddi blaenoriaeth iddynt. Caiff y camau gweithredu hyn, ynghyd â chamau darparu eraill sy'n gysylltiedig â'r Cynlluniau Darparu Gwasanaeth, eu monitro drwy'r flwyddyn gan ddefnyddio ein cylch monitro perfformiad chwarterol a chaiff llwyddiannau eu cofnodi drwy ein pecyn cymorth ar gyfer rheoli perfformiad, sef 'Ffynnon'.

Cadeirir y cyfarfodydd hyn gan y Prif-Weithredwr a gwahoddir y Comisiynwyr i fynychu fel Aelodau Portffolio.

Yn ogystal, mae'r tabl isod yn dangos y cyfrifoldebau rheoli perfformiad a roddwyd i bob blaenoriaeth gwella a sut a phryd y bydd amcanion o'r fath yn cael eu monitro.

BLAENORIAETH GWELLA	CYFRIFOLDEB RHEOLI PERFFORMIAD
1. Gwireddu Targed Blaenoriaethau Fforddiadwy 2011/12	Bwrdd Rhaglen Blaenoriaethau Fforddiadwy – Rheoli Prosiect (Misol)
2. Gweithredu mwy fel Busnes	Grŵp Llywio Adferiad - Rheoli Prosiect (Adrodd yn Fisol)
3. Gwireddu Targedau Cytundebau Canlyniadau 2011/12	Bwrdd Comisiynwyr – Adrodd yn Chwarterol
4. Adnewyddiad Democrataidd	Bwrdd Comisiynwyr – i'w gadarnhau.

Bydd ein cynllun rheoli newydd (o'r enw Ethos Môn) yn cael ei reoli a'i fonitro gan ein Tîm Rheoli Penaethiaid Gwasanaeth ar sail rheoli prosiect a mabwysiedir strwythur adrodd misol ar gyfer gweithredu allbynnau sy'n gysylltiedig â'r rhaglen.

Yn unol â'r fframwaith adrodd newydd a sefydlwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru, bydd rhaid i ni gyhoeddi adolygiad perfformiad o'n llwyddiannau yn ystod 2010/11 erbyn Hydref 2011. Bydd yr Adolygiad Perfformiad hwn yn adrodd yn fanwl ar gynnydd a wnaed yn erbyn y gweithgareddau yng Nghynllun Busnes Corfforaethol 2010/11 a byddant ar gael i bartion â diddordeb edrych arnynt ar www.ynysmon.gov.uk, drwy gopi caled neu e-bost.

Bydd yr adolygiad o berfformiad yn darparu gwybodaeth bwysig i ddangos ystadegau perfformiad yn erbyn y targedau yr ydym yn eu pennu, cynnydd ar brosiectau / mentrau pwysig, atborth gan gydranddeiliaid ac adroddiadau gan ein rheoleiddwyr. Rhestrir isod y Cynlluniau Gweithredu, y Strategaethau a'r polisiau cysylltiedig a ddefnyddiwyd i ddrafftio'r ddogfen hon -

- Strategaeth Gymunedol Ynys Môn
- Bywyd Môn 2010
- Cynllun Datblygu Lleol
- Cynllun Plant a Phobl Ifanc
- Cynllun Diogelwch Cymunedol
- Polisi Adnewyddiad Economaidd
- Rhaglen Ynys Ynni (Adroddiad URS 2010) / (Adroddiad ESYS 2011)
- Strategaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles
- Cynllun Iaith
- Cynllun Rheoli AHNE
- 16 o Gynlluniau Darparu Gwasanaeth
- Aseiad o amcanion gwella ac archwiliad o'r cynllun gweithredu – Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011
- Cytundeb Canlyniadau (Chwefror 2011)
- Adroddiad Gwella Blynyddol SAC (Ionawr 2011)
- Arolygiad Llywodraethu Corfforaethol SAC (2009)
- Ail Arolygiad Llywodraethu Corfforaethol SAC (Mawrth 2011)

- Canllawiau Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella

Am ychwaneg o wybodaeth ar holl elfennau'r Cynllun hwn neu strategaethau a nodir uchod, cysylltwch, os gwelwch yn dda gyda:

Huw Jones, Pennaeth Polisi, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW

Ffôn: 01248 752108

E-bost: hjxce@ynysmon.gov.uk

Gwefan: www.ynysmon.gov.uk

DRAFT